

Boldog kísértetkor

Lászlóffy Csaba: *A maszk mögötti ájulat*

Lászlóffy Csaba klasszikus műveltségű alkotó, akinek több mint harminc verses, prózai, valamint színpadi műveit tartalmazó kötete jelent meg ez idáig. A *Forrás*-nemzedék tagjaként indult alkotói pályája, később a *Forrás* második generációjához csatlakozott, s közreműködésével nagyban hozzájárult az erdélyi magyar irodalomban a nemzedékek összefogásának megteremtéséhez.

Lászlóffy komolyan foglalkoztatják az egzisztenciális kérdések, a létezés, az elmúlás, az életminőségek, a létformák változásai egyes korszakokban, a jelenlét, s miközben a világ jelen tendenciáinak fordulatain töpreng, több irányú klasszikus műveltségéről ad számot. Folyamatosan hivatkozik szellemi elődeire, leginkább a 20. század eleji magyar líra kiválóságaira, a *Nyugat* folyóirathoz kötődő Kosztolányi, Tóth Árpád, József Attila és Szabó Lőrinc munkásságára. Lírai alkotásait gyakran kezdi az elődök ajánlásával, tőlük vett idézetekkel, melyeket aktuális mondanivalójához kapcsol. Ezen túl utal Juhász Gyulára, a francia szimbolistákra, Shakespeare-re, Villon-ra, valamint kortársaira: Vas Istvánra, Orbán Ottóra, Márai Sándorra, s olyan ókori szerzők szellemi örökösének mondható, mint a rejtélyes filozófus Lukianosz. Irodalmi műveltségén túlmenően a költő számot ad filozófiai, komolyzenei jártasságáról, és a képzőművészetek terén szerzett tapasztalatait is beépíti, tovább fejlesztett, átkonstruált, verbalizált textúra-

ként megformált világképébe. Bibliai példabeszédekkel, mitológiai párhuzamokkal egyaránt szívesen él, metaforikus, allegorikus gondolkodó, akinek mondanivalója plasztikusan megalapozott. Bella István így jellemezte őt: „Egy középkori szerzetesre emlékeztet, egy olyan polihisztorra, aki valamilyen elképesztő szorgalommal vagy élő, eleven, mindent rögzítő memóriával éli, őrzi meg a világot, és írja le önnön külön világát, önmagát.”¹

Lászlóffy Csaba önmagába elmélyült külső szemlélő, csendesen lázadó ellenálló, önmagát emésztő anarchista, akit mélységesen bánt a saját környezetében tapasztalt, a kultúra értékei iránt tanúsított érdektelenség, az emberi értékrendek átstrukturálódása, a külsőségek előtérbe kerülése. Úgy tűnik, egyfajta védőburkot próbál maga köré vonni, amikor klasszikusokkal benépesített világba menekül a hétköznapok sivárságának leküzdése reményében, miközben megéli a lassú haláltusa különböző stádiumait, ezáltal végig járván saját Kálváriáját. Kábultan vágyik a szenvedélyre, elszámol a múlttal, a jelennel, purgál, emlékezik, eltemet, s végül csendesen beletörődik sorsába. Egy valamit nem tesz, sohasem vádaskodik, nem perel Istennel, mint Ady. *Turin, 1888* című versében így ír: „... Ezelőtt volt egy *ressource*-om: / hallgató jó barátainak társasága, akik ott várják meg- / szólításomat könyvszekrényeim polcain, most már azok is / elhagynak, mert szemem kifáradt az

állhatatos nézésben. / Meghalni semmi, de szem nélkül élni – a legnagyobb csapás.”

Lászlóffy Csaba a liminaritás állapotában lebeg, élet-halál között, a saját maga által berendezett földi purgatóriumban, fokozatosan beavatódik egy olyan, rejtélyes világba, amelyről a különböző kultúrák, vallások és egyének eltérő képeket alakítottak ki, s, amelyről semmi biztosat nem tudhatunk. Félelemmel átszőtt vezekléses búcsúzás, rezignáció számára az élet, a melankolikus-szarkasztikus szemlélet szinte kivétel nélkül érződik alkotásain, arra kényszerítvén olvasóit, hogy a költővel együtt gondolkozzanak el, és alakítsák ki saját értékrendjüket. Keményen ítél, képletesen utat mutat, aztán ott hagyja tipródásaival az egyént, hogy keresse meg saját lehetőségeit. Azt sugallja, hogy az „aranykor” elérhető, ha az ember megtalálja önmagát, és nem mond le a vágyairól, hiszen a külső, hamis igények által generált életmód hatására, takar(óz)ásban következik be egy idő után a „maszk mögötti ájulat”. „Ne a tükröképeden észlelt változások izgassanak, / hanem az, ami idő előtt történt meg benned, / mert lemondnál önmagadról. / Előbb csak egy józú nevetésről[...].” (*A lemondás esélye*)

Lászlóffy képtelen rácsodálkozni az élet elérhető közelségben fekvő szépségeire, vagy, ha meg is teszi, nem szemlélheti azokat elmúlás-tudat nélkül,

önfeledten. Kétségbeesett háritás számára a szenvedély. „A combok hullámzása / (...) úgyis hanyatt vet; s hát ami / bennetek tajtékzik? Az elszabadult szívdobogások föld- / rengései elől eszement ürge iszkol a tépett mezőn.” (*Szindbád szeptemberben*)

A *maszk mögötti ájulat* című kötet 2006-ban jelent meg a Cédrus Művészeti Alapítványnál, a Napkút Kiadó gondozásában, címadója a költő egyik verse. A lírai alkotások gyűjteménye négy részre tagolódik, a fejezetcímek azonosak Lászlóffy egy-egy versének címével: az *Ijesztés Anakreóonnal* harmincnégy, a *homályos érzékenység versei* harminchat, a *Déliabáb leáldozóban* tizennégy, a *Boldog kísértetkorunkban* című fejezetbe pedig huszonhárom munkáját csoportosította. Összesen tehát százhat alkotást tartalmaz a kötet, melynek utószavában Szepes Erika irodalomtörténész méltatja a művészt. A borítótervet, valamint az illusztrációkat Ábrahám Jakab erdélyi grafikusművész készítette. Kettőjük munkásságában közös, hogy mindketten monodramatikus emberi szituációkat jelenítenek meg, a naturalisztikus szókimondás és a szimbolista esztétika furcsa egyvelegének kevercsével, ezáltal a munkákhoz társított grafikák mondanivalója szellemi egységet alkot a lírai alkotások tartalmával, hangvételeivel.

(*Napkút, Budapest, 2006*)

Jegyzet

¹ Bertha Zoltán: *Szellem és történelem. Látó*, 2008. március; Bella István.